

بسم الله الرحمن الرحيم

تاریخ : 1386/11/07

ابن عربي «حي علي خير العمل» را از اذان مي داند :

در میان علمای اهل سنت، آقاي ابن عربي که مالکي ها و شافعي ها، ارادت خاصی نسبت به او دارند و حنبلي ها و وهابي ها هم دشمن سرسخت ابن عربي هستند و حتي ابن تیمیه فتوي به کفر ابن عربي هم داده است. ایشان در فتوحات مکيه نوشته است که:

وأما من زاد حي علي خير العمل فإن كان فعل في زمان رسول الله صلي الله عليه وسلم كما روي أن ذلك دعابة في غزوة الخندق إذ كان لناس يحفرون الخندق فجاء وقت الصلاة وهي خير موضوع كما ورد في الحديث فننادي المنادي أهل الخندق إذ كان الناس يحفرون الخندق فجاء وقت الصلاة وهي خير موضوع كما ورد في الحديث فننادي المنادي أهل الخندق حي علي خير العمل فما أخطأ من جعلها في الأذان بل اقتدي أن صح هذا الخبر.

کسي که حي علي خير العمل را اضافه کرده است اگر طبق آنچه که آمده در زمان رسول الله صلي الله عليه وآله وسلم انجام شده است که در جنگ خندق بوده است و مردم مشغول حفر خندق بوده اند که وقت نماز فرا رسیده است و منادي ندا داده است و با این ندا اهل خندق را به بهترین کار که نماز بوده است فرا خوانده است و در این صورت این بهترین چیزی است که وضع شده و در اذان قرار داده شده است و در این کار خود مرتکب اشتباه نشده است.

الفتوحات المكية في معرفة الاسرار الملكية، ج 1، ص 495، اسم المؤلف: محيي الدين بن علي بن محمد الطائي الخاتمي، الوفاة: 638 / 4 / 22 هـ، دار النشر: دار إحياء التراث العربي - لبنان - 1418 هـ - 1998 م، الطبعة: الأولى.

بنا بر آنچه در روایات ما هست نسبت به **حي علي خير العمل**، آغاز آن هم در جنگ خندق بود، مردم داشتند خندق مي كندند و وقت اذان رسيد، وقت نماز كه بهترين عمل بود، منادي، اهل خندق را ندا داد كه **حي علي خير العمل**؛ اگر كسي هم او را در اذان قرار داده ، نظريه اش به خطا نرفته و اگر **خير حي علي خير العمل** از نبي مكرم (صلي الله عليه و آله و سلم) رسیده باشد، اقتداء است به او و اگر هم خبري نرسیده، سنت خوبي است كه جاري شده است.

كتاب مستقلي در مورد حي علي خير العمل نوشته شده و اسمش **الأذان بحي علي خير العمل** است كه براي يكي از بزرگان زيدي، به نام حافظ علوي متوفاي 445 هجري است و تمام اهل سنت او را توثيق کرده اند، حتي ذهبي او را چنين تعبير مي كند:

الإمام المحدث الثقة العالم الفقيه

سير اعلام النبلاء، ج 177، ص 636

و آقاي شهرستاني در كتاب الأذان خود، چكيده مطالب اين كتاب را نقل کرده است. اين كتاب جديداً توسط يكي از علماء و بزرگان يمن به نام محمد يحيي سالم عزان تحقيق شده و خود اين شخص هم يك كتاب مستقلي دارد به نام **حي علي خير العمل بين الشرعية و الإبتداع** و در مقدمه كتاب گفته: كه عمده استنادم، به كتاب الأذان آقاي حافظ علوي است. در اين كتاب مطالب تازه و بكري دارد و به مطالعه اش مي ارزد.

ابن حزم اندلسي مورد تأييد وهاييت «حي علي خير العمل» را از اذان مي داند :

يكي از مسائل اساسي كه بايد مورد بررسي قرار گيرد، سيره صحابه و تابعين است.

عبارتی را در کتاب قصة الحوار الهادي آورده ام از ابن حزم اندلسي که مورد تأیید وهابیت هم هست و حتی خود ابن تیمیه هم در منهاج السنه مطالب زيادي از او نقل مي کند؛ ابن حزم ظاهري مذهب است و اهل حدیث، او گفته است: تقلید از صحابه، حرام است؛ چون هر يك به صورت ضد و نقیض عمل کرده و ضد و نقیض یکدیگر سخن گفته اند.

در زمان خود رسول اکرم صلي الله عليه و آله و سلم بعضي از صحابه فتوا مي دادند و رسول اکرم صلي الله عليه و آله و سلم آنها را تخطئه مي کرد و مي گفت شما خطا رفتي؛ بعضي از صحابه فتوا مي دادند و صحابه ديگري مي گفت: **أنت كذاب يا و الله أنت كذبت.** وقتي صحابه در عصر رسول اکرم صلي الله عليه و آله و سلم اين چنین فتوا مي دادند، آیا اين صحابه مي توانند براي ما الگو باشد يا نه؟

ابن حزم اندلسي در کتاب المحلي مي گوید:

وقد صَحَّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَأَبِي أَمَامَةَ بْنِ سَهْلٍ بْنِ حَنِيْفٍ أَنَّهُمْ كَانُوا يَقُولُونَ فِي أَدَانِهِمْ حِي عَلِي خَيْرِ الْعَمَلِ

به طور صحيح از فرزند عمر و ابي امامه بن سهل بن حنيف روايت شده که آنها در اذان هاي خود «حي علي خير العمل» مي گفتند.

المحلي، ج 3، ص 160، اسم المؤلف: علي بن أحمد بن سعيد بن حزم الظاهري أبو محمد، الوفاة: 456، دار النشر: دار الآفاق الجديدة - بيروت، تحقيق: لجنة إحياء التراث العربي - سنن بيهقي، ج 1، ص 424 - المصنف عبدالرزاق، ج 1، ص 464 - جامع ابن أبي شيبة، ج 1، ص 145 - سيره حلي، ج 2، ص 105 - كنز العمال، ج 8، ص 342.

از دو نفر از صحابه نقل مي کند که حي علي خير العمل را به صورت مداوم و استمرار در اذن خود مي گفتند.

عده اي از صحابه در اذان «حي علي خير العمل» مي گفته اند :

بعد ايشان از عده اي از صحابه و تابعين هم نقل مي كند كه عده اي از آنها مثل عبد الله بن عمر، علي بن حسين، سهل بن حنيف و بلال، همگي در اذان حي علي خير العمل مي گفتند.

همچنين در بعضي از متون دارد:

كان يقول علي [عليه السلام] في اذانه حي علي خير العمل. زيد بن أرقم كان يقول في اذانه حي علي خير العمل. ابو محذوره كان يقول في اذانه حي علي خير العمل.

علي بن ابي طالب [عليه السلام] زيد بن ارقم و در اذانشان حي علي خير العمل مي گفتند. ابو محذوره نيز در اذانش حي علي خير العمل مي گفت.

مسند زيد بن علي، ص 93.

اين جملات در نيل الأوتار شوكاني، جلد 2، صفحه 19 هست كه زيدي مذهب است؛ ولي مورد اعتماد وهابيت است. همچنين در البحر الزخار، جلد 2، صفحه 191 مفصل آمده كه اميرالمؤمنين عليه السلام و ابو محذوره در اذان هایشان حي علي خير العمل مي گفتند. امام باقر عليه السلام و امام صادق عليه السلام كه اهل سنت آنان را به عنوان راوي ثقة قبول دارند:

يقولون في أذانهم حي علي خير العمل.

همچنين در كتاب دعائم الإسلام، جلد 1، صفحه 142 يکي از کتاب هاي معتبر زيدي ها است، آمده است.